

УДК 316.346.2-055.2:314.7:316.74:004.738.5:711.4
DOI <https://doi.org/10.32782/apfs.v051.2024.31>

Л. Ф. Панченко

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-9979-0625>

доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри соціології

Національного технічного університету України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»

М. П. Кухта

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-4663-9670>

доктор соціологічних наук,
провідний науковий співробітник

Державного науково-дослідного інституту МВС України

І. В. Пиголенко

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-3612-3243>

кандидат філософських наук, доцент,
доцент кафедри соціології

Національного технічного університету України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»

ГЕНДЕРНІ ТА СОЦІОКУЛЬТУРНІ АСПЕКТИ МІГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ У СУСПІЛЬСТВІ ДИДЖИТАЛІЗОВАНОГО МІСТА

Вступ. Один із фундаментальних мегатрендів сучасності – урбанізація – визначає динаміку глобальних соціально-економічних перетворень. У другій половині XX століття соціологія міста еволюціонувала від екологічних моделей Чиказької школи до комплексного аналізу економічних, політичних і культурних процесів, розглядаючи місто як динамічний простір глобальної взаємодії та соціальної складності [1, с. 73]. Сучасні міста, які перебувають на етапі пізнього модерну, визначаються складними переплетеннями соціокультурних, економічних та цифрових процесів, що створюють нові виклики й можливості для мігрантів. В умовах диджиталізації, глобалізації та урбанізації міграцію більше не можна розглядати виключно як географічне переміщення населення. Вона постає як комплексний соціокультурний феномен, у якому особливу роль відіграють гендерні норми й очікування.

Міграція є ключовим елементом сучасного міського життя, на який впливають процеси диджиталізації. Цифрові технології відкривають нові можливості, але також можуть посилювати гендерні дисбаланси. Попри активність держав і міжнародних акторів, обов'язкові угоди з міграції залишаються поодинокими [2, с. 30]. Актуалізує ці питання й український контекст, оскільки повномасштабне вторгнення росії спричинило драматичне зрушення у гендерній структурі міграції: домінування жіночо-дитячих потоків радикально трансформувало демографічний профіль міст і сіл [3]. Отже, в умовах пізнього модерну гендер

та цифровізація формують нову динаміку міграції у містах, яка потребує аналізу та теоретичного переосмислення. Алгоритмічне управління розумного міста здатне мінімізувати ризики гендерно зумовленого насильства. Водночас біометричний контроль підсилює державний нагляд і може легітимізувати дискримінаційні профайли щодо мігрантських груп.

Мета дослідження – аналіз впливу гендерних та соціокультурних аспектів на міграційні процеси в умовах цифровізованих міст, а також вивчення ролі сучасних урбаністичних практик, що сприяють адаптації та інтеграції мігрантів.

Сегрегація ринку праці за гендерною ознакою впливає на міграційні траєкторії як низькокваліфікованих, так і високоосвічених працівників [4]. Гендерна нерівність виконує подвійну роль: з одного боку, мотивує жінок до міграції задля уникнення дискримінації та насильства; з іншого боку, обмежує їхні можливості через обов'язки догляду, брак ресурсів та юридичних прав [4]. Модерн як соціальний стан проявляється через суперечливу динаміку, де співіснують прогресивні й регресивні тенденції, процеси диференціації та дедиференціації, раціоналізація поряд з ірраціональними практиками [5], що безпосередньо впливає на міграцію як амбівалентне явище, водночас структуроване глобальними логіками та емоційно забарвлене особистими травмами, втратами й прагненням безпеки. Згідно зі World Migration Report 2024 від Міжнародної організації з міграції (IOM), кількість міжнародних

мігрантів становить приблизно 281 мільйон осіб, серед яких 52% – чоловіки і 48% – жінки [6]. Деякі міста активно підтримують спільноти з досвідом вимушеної міграції, зокрема у сфері культури. Прикладами є музей Migratie Museum Migration у Брюсселі, навчальні програми для культурних організацій у Варшаві та ініціатива «місто-притулок» для переслідуваних митців в Осло [7]. Реконфігурація соціокультурного простору міста допомагає визнавати багатоманітність ідентичностей мігрантів. При цьому через музеї, культурні події, переосмислення міських символів формуються нові ідентичності міського середовища. При цьому сучасні культурні ініціативи часто пов'язані з цифровими рішеннями.

Відзначимо, план заходів на 2024 і 2025 роки щодо реалізації Стратегії державної міграційної політики України на період до 2025 року містить важливий пункт, пов'язаний із створенням інтеграційних механізмів для мігрантів і біженців через інформаційні ресурси, спрямовані на знайомство іноземців з українською мовою, культурою, традиціями та специфікою воєнних викликів [8]. В епоху пізнього модерну саме культурна інтеграція стає критично важливою. Адаптація мігрантів виступає як багаторівневий процес інтеграції в соціокультурне середовище приймаючих міст. Згідно з концепцією М. Єніна, М. Кухти та Т. Приходько (2024), адаптація охоплює подолання психологічного стресу, пристосування до нового соціального контексту та компенсацію втрат ресурсів, набутих у країні походження [9, с. 21-22]. Рівень адаптованості мігрантів визначається насамперед ступенем задоволення базових матеріальних і духовних потреб. Таким чином, важливого значення в контексті диджиталізованого міста набувають нові форми адаптації та інтеграції, що використовують цифрові платформи для сприяння соціокультурного життя. Стратегія державної міграційної політики України формалізує цифрові інтеграційні механізми, зокрема інтероперабельні мовні курси, чат-боти юридичної підтримки сервіси пошуку житла тощо, що є частиною соціокультурного життя мігрантів та електронного врядування у цифровізованому місті.

До початку повномасштабної війни проти України, міграційна активність українців була обумовлена демографічною нестабільністю, погіршенням здоров'я населення та економічними факторами [10, р. 512]. Наразі більшість українських біженців за кордоном становлять жінки (80 %). Згідно даних UNHCR станом на 2024 рік у перспективі одного року лише 5 % мали намір повернутися до України, хоча понад половина (57 %) не втрачають сподівань зробити це в майбутньому [11]. Важливим є високий рівень невизначеності – 27 % ще не ухвалили рішення щодо повер-

нення. Гендерна структура мігрантів демонструє домінування жінок, що підтверджує гіпотезу про фемінізацію вимушеної міграції в умовах воєнних конфліктів [11]. Цифрові технології, з одного боку, можуть спростити доступ до таких ресурсів, а з іншого – поглибити цифровий розрив між різними групами мігрантів. Наприклад, літні люди та жінки з низьким рівнем цифрових компетенцій можуть залишатися за межами такого цифрового простору.

Аналіз попередніх досліджень і публікацій. Поширення цифрових технологій формує суперечливий контекст: вони створюють нові можливості для інтеграції та економічної мобільності, але водночас загострюють гендерні нерівності в доступі до ресурсів, інформації та послуг. Гендер впливає на досвід мігрантів на всіх етапах міграційного циклу: від виїзду з країни походження до перебування в країнах транзиту та призначення, а також у процесі повернення. Відзначимо, стаття є біологічною категорією, тоді як гендер визначається психологічними та культурними чинниками: соціальні ролі, поведінка та ідентичність формуються культурно. Гендерна ідентичність може розвиватися незалежно від біологічної статі під впливом соціального виховання та особистісного досвіду [12, р.158-159].

Атаманюк Р. та співавт. вказують, що гендер визначає досвід мігрантів на всіх етапах переміщення [3]. Після повномасштабного вторгнення росії в Україну міграційні потоки різко змінилися: безпекові чинники витіснили економічні мотиви [3]. Домінування жіночо-дитячої міграції через обмеження виїзду чоловіків призовного віку спричинило гендерний дисбаланс. Спочатку українці переїжджали з сільських територій у міста, а після початку повномасштабних обстрілів – навпаки, переселялися з урбаністичних центрів у відносно безпечні сільські регіони [3]. Гендерні нерівності у доступі до ресурсів, освіти і можливостей продовжують зумовлювати різні патерни міграційної поведінки у глобальних і локальних масштабах. Андал Ж. аналізує, як гендер став ключовим елементом міграційних процесів у Європі [13]. Зміни в економіці сприяли гендерній сегрегації: жінки-мігрантки здебільшого працюють у сфері догляду, а чоловіки – в будівництві та сільському господарстві. Правові режими й соціальні норми також визначають доступ жінок і чоловіків до різних міграційних можливостей [13]. Дослідження демонструє взаємодію між правовими режимами міграції, гендерними нормами і соціальними очікуваннями. Прикладом є програми сезонної міграції, такі як у Іспанії, де жінок з дітьми спеціально відбирали для сільськогосподарських робіт, що гарантувало їхню «тимчасовість» перебування робіт [13]. Кох Ю. та співавт. досліджують, як урбанізація Китаю спричиняє

гендерний дисбаланс міграційних потоків: молоді жінки, за їхніми дослідженнями, частіше мігрують до міст у пошуках вигідних шлюбів і соціально-економічних можливостей [14]. Гіпергамія та патрилокальні традиції залишаються сильними мотиваторами, тоді як у випадку одружених і представників меншин шлюбні стимули слабшають [14]. Канал М. та Роттманн С. переосмислюють агентність жінок-біженок на прикладі сирійок у Туреччині [15]. Агентність проявляється не лише в опорі нормам, а й у щоденних практиках виживання, підтриманні сім'ї та локальних мереж. Релігійні практики терпеливості (сабр) і вдячності (шукр) допомагають жінкам адаптуватися до нових умов [15] тощо.

Виклад основного матеріалу дослідження. Гендерна рівність може розумітися як стан, коли всі люди незалежно від статі мають однакові права, можливості й здатність впливати на своє життя та розвиток суспільства [4]. Формування сучасного цифровізованого та модернізованого міста має відбуватися з урахуванням гендерних аспектів. Дизайнерські рішення мають пропонувати варіативні моделі спільного використання міських ресурсів замість жорсткого функціонального програмування, що цілком відповідає духу гнучкості й адаптивності постмодерних міст. Культура та мистецтво у цифровізованому місті стають одним із механізмів, що сприяє адаптації мігрантів. Наприклад, *Migratie Museum Migration* у Брюсселі, відкритий у 2019 році, висвітлює історії мігрантів через особисті наративи, фотографії та цифрові інструменти [16]. Музей поєднує емпатичний, партисипативний і інклюзивний підходи, спрямовані на відображення супердиверсивності міста. Він прагне бути відкритим для всіх мешканців, стимулюючи критичне мислення, діалог і подолання дискримінації.

Вплив урбанізації на нерівність проявляється через соціокультурні чинники такі як просторове розділення житлових і робочих зон, обмеження мобільності та доступу до високоякісної праці для вразливих груп. М. Бухгольц показує, що збільшення щільності населення в містах США корелює зі зростанням розривів у зарплаті між расовими і гендерними групами: наприклад, на 100 осіб приросту густоти нерівність зростає на 32,9 центи для афроамериканців, на 46,1 – для латиноамериканців і на 27,5 – для жінок [17]. Автор акцентує, що транспортні труднощі особливо ускладнюють доступ до якісної праці для жінок та етнічних меншин. Ключовим є встановлення просторового механізму: з підвищенням густоти населення збільшується й транспортна конгестія, що непропорційно обтяжує жінок та представників расових меншин [17]. Зростаючі витрати часу на дорогу до роботи змушують жінок та небілих працівників у США погоджуватися на нижчі посади

або відмовлятися від можливостей на ринку праці.

Фемінізм, сформований на тлі глобалізаційних і урбаністичних процесів, розширив можливості самореалізації жінок переважно в міському середовищі, тоді як традиційні гендерні ролі в сільській місцевості зберегли більш консервативний характер. Урбанізація трансформувала соціальні зв'язки та цінності, особливо у сфері батьківства й дітонародження, сприяючи поширенню ідеології чайдфрі, яка виступає альтернативою традиційним репродуктивним настановам [18]. У результаті урбаністичний спосіб життя переосмислив значення сім'ї, материнства і батьківства, сприяючи індивідуалізації та відходу від патріархальних моделей. Місцевий ринок праці впливає не лише на вибір професій, а й на можливості поєднання роботи з обов'язками в домогосподарстві. Графіки роботи, доступність неповної зайнятості й рівень заробітної плати варіюються в межах окремих міських спільнот і впливають на організацію побутового життя [19, с. 200]. Доступ до базових послуг, зокрема освіти, житла, охорони здоров'я, – гендерно асиметричний, при цьому жінки й дівчата стикаються з більшими бар'єрами на шляху до інтеграції у приймаючих суспільствах. В неформальних секторах праці сексуальна експлуатація є найпоширенішою формою насильства, переважно спрямованою проти жінок і дівчат [4]. Посібник *Her City*, розроблений UN-Habitat та UN Women (2021), акцентує на необхідності залучення дівчат і молодих жінок до всіх етапів проектування та розвитку міських просторів, що сприяє демократизації міського середовища та переосмисленню практик урбанізму [20, с. 75]. Для місцевої влади включення гендерно орієнтованих проектних пропозицій стає засобом зміцнення локальної ідентичності, підвищення якості громадських просторів, комунікації, забезпечення більшої соціальної згуртованості. На регіональному рівні синергія стратегій між сусідніми муніципалітетами та центром дозволяє інтегрувати гендерні пріоритети в загальні рамки сталого розвитку регіонів. Центральна влада, своєю чергою, зобов'язана враховувати гендерну нерівність у доступі до публічних просторів, адже жінки часто уникають територій, де переважають чоловіки, що вимагає переосмислення принципів життєздатності міст [20, с. 75].

Утім, жіноче сприйняття міського простору наразі усе ще залишається під тиском відсутності базових умов для безпечної мобільності та комфорту, зокрема у країнах Глобального Півдня [21]. З 1980-х років спостерігалось зростання кількості жінок, що мігрують самостійно як працівниці, що сприяло формулюванню концепції «фемінізації міграції» [6]. Проте нові дані потребують уточнення цієї ідеї: хоча кількість жінок серед міжнародних мігрантів стабільно зростала до 2000 року, надалі частка жінок почала змен-

шуватися – з 49,4% у 2000 році до 48,1% у 2020-му [6]. Таким чином, гендерний розрив серед міжнародних мігрантів поступово збільшується. Жінки та дівчата, що мігрують без документів і без фінансових ресурсів, зазнають підвищених ризиків насильства та часто змушені вдаватися до транзакційного сексу для виживання, що в деяких контекстах набуває ознак нормалізації [4]. Чоловіки та хлопчики теж є об'єктами сексуального насильства, яке зазвичай носить фізичний характер і використовується як форма приниження або тортур. При цьому вразливість хлопчиків до GBV часто недооцінюється, а доступ до захисних послуг для чоловіків і хлопців є обмеженим [4]. Розробка Her City акцентує, що рівний доступ дівчат і молодих жінок до міських просторів є ключем до боротьби з бідністю та досягнення сталого розвитку [20, р. 75]. Урбаністична політика має бути інклюзивною та демократичною, залучаючи громади, науку, бізнес і активістів [20, р. 75]. Попри потенційні конфлікти, зростання інклюзії створює умови для гнучкішого та стійкішого управління, де жіночі пріоритети формують нове бачення міської модернізації та комунікації.

Тенденції старіння населення в країнах Західної та Центральної Європи посилюють потребу у відтворенні населення, зокрема через трудову імміграцію з України [10, р. 507]. Політики держав можуть як сприяти, так і обмежувати мобільність: наприклад, програми довгострокової висококваліфікованої міграції переважно надають перевагу чоловікам, тоді як жінки, особливо у сільському господарстві та секторі домашньої праці, опиняються у вразливих і нестабільних умовах працевлаштування [4]. У пізньому модерні аналіз гендерних та соціокультурних аспектів міграції вимагає не тільки розуміння цифрових технологій як нових засобів комунікації, а й усвідомлення їхньої ролі у створенні рівних умов і безпечних просторів для всіх груп мігрантів.

У сільській місцевості через міграцію залишаються переважно люди старшого віку, що посилює соціальне навантаження і залежність від грошових переказів [22, с. 58]. Натомість великі міста приваблюють молодь, що стимулює розвиток економіки послуг, стартапів і змінює урбаністичні моделі споживання та стилі життя. У цифровізованому місті ці виклики набувають нових форм: технології водночас полегшують адаптацію мігрантів через онлайн-інтеграцію в освітні, трудові та соціальні мережі, але й загострюють нерівність доступу до цифрових ресурсів між різними віковими групами. Молодь легше включається у цифрові екосистеми міста, тоді як старші особи, які залишаються у сільських регіонах, часто стикаються з цифровим розривом, що обмежує їхню участь у сучасних формах економічної та соціальної активності, електронному врядуванні.

Гендерні ідентичності формуються під впливом професійних і класових відмінностей у різних міських районах. Місцеві культури праці та гендерних ролей приваблюють різних роботодавців, створюючи нерівні можливості для мешканців і формуючи варіативні моделі класової та гендерної поведінки. Спільноти, зокрема ті, де сильні родинні та дружні зв'язки, закріплюють очікування щодо належної поведінки чоловіків і жінок. Отже, класова належність і географічне середовище є ключовими факторами у конструюванні гендерних відмінностей [19, р. 177].

Висококваліфіковані мігранти є затребуваними, однак їхня інтеграція нерідко супроводжується неефективними механізмами, що призводить до «розтрати талантів» [2, с. 31]. У дослідженні Баколод М. розглядається взаємозв'язок між гендерними розривами в оплаті праці та розмірами міських агломерацій у США у 2000 та 2010 роках. Баколод М. виявляє, що гендерні розриви в оплаті праці є меншими у великих містах порівняно з малими [23]. Водночас структурні бар'єри – як-от слабкі професійні мережі, нерівний розподіл обов'язків і дискримінація – знижують реальні вигоди жінок. Щодо рішень про повернення на батьківщину, гендерні чинники знову таки відіграють важливу роль: задоволеність життям, родинні зв'язки жінок і дискримінаційні практики суттєво впливають на ці процеси. Повернення чоловіків часто супроводжується консервативнішим відтворенням патріархальних норм, що ще більше змінює соціальну структуру громад у країнах походження [4].

Сегментація ринку праці в умовах диджиталізованих міст відображає нову конфігурацію соціально-економічних відносин, у межах якої трансформується й гендерний розподіл праці. Якщо традиційна модель фемінізованої зайнятості передбачала концентрування мігранток переважно в секторі фізичного догляду, наприклад у сферах догляду за дітьми, літніми, домогосподарством, то сучасна міська економіка, базована на цифрових платформах, породжує гібридні форми праці, усе ще нестабільної та низькозахищеної. Ці форми включають, наприклад, дистанційну роботу на сервісах дизайну або перекладу, онлайн-репетиторство, фріланс у креативних індустріях, доставку товарів тощо. Така платформізація ускладнює ідентифікацію зайнятості в класичному розумінні та унеможливорює повноцінну інституційну підтримку з боку держави чи профспілок.

Цифровізація міських просторів трансформує і технологічний ландшафт, і природу соціокультурної взаємодії. Умова справжнього розумного міста полягає не тільки у впровадженні технологій, а й у зосередженні на потребах і добробуті громадян [24, р. 75-76]. Урбанізація в умовах

цифрової доби створює нові форми ідентичності, соціальних зв'язків та культурних практик, де люди виступають водночас творцями і продуктами змін у реальному та віртуальному міському середовищі. Соціальний потенціал суспільства охоплює демографічні, інфраструктурні, соціально-політичні, інтелектуальні, культурні, освітні та інші [22, с.112]. У розумному місті цифрова інфраструктура створює нові можливості для інтеграції мігрантів у сфері освіти, праці та громадської участі, однак водночас загрожує посиленням цифрової нерівності. Гендерні аспекти, зокрема участь жінок у міграційних потоках, формують нові соціокультурні практики в середовищі розумного міста, де цифрова інфраструктура стає інструментом інтеграції, самореалізації й регуляції соціальних відносин, реалізуючи соціальний капітал диджиталізованого міста. При цьому для мігрантів оволодіння міськими умовами, зокрема як користуватися транспортом, знаходити потрібні послуги, уникати небезпечних зон тощо, є ключовим аспектом їхньої просторової інтеграції, особливо для жінок [25]. Державна політика, зокрема системи електронного врядування, мають враховувати виклики, що стоять перед мігрантами та мігрантками, та сприяти їхній інтеграції.

Висновки. Сучасна міграція у цифровізованих містах глибоко детермінована гендерними та соціокультурними чинниками. Цифрові технології відкривають можливості інтеграції та нові форми соціальної участі, однак водночас посилюють вже існуючі структурні нерівності, особливо у доступі жінок до якісних ресурсів та послуг. Гендер виступає лінзою, крізь яку цифрова інфраструктура заломлюється у конкретні, часто асиметричні, режими доступу до ресурсів. Цифрові рішення, від смарт-контрактів у сфері житла до мобільних додатків «міського навігації», спроможні зменшити транзакційні витрати міграції, але лише за умови інтеграції принципів інклюзивності.

Гендерна асиметрія проявляється на всіх етапах міграційного циклу, від прийняття рішення про міграцію до інтеграції в міське середовище та потенційної рееміграції. Цифрові рішення у сфері культури, як-от Migratie Museum Migration у Брюсселі або культурні ініціативи Варшави й Осло, стали інструментами адаптації, соціальної інтеграції і навіть політичної репрезентації мігрантів. Культурні простори міста переводять дискурс із позиції «допомоги» до позиції «співтворення», тим самим підсилюючи символічний капітал мігрантів. Проте позитивні тренди співіснують із суворими реаліями гендерної дискримінації та сегрегації: на глобальному ринку праці жінки мігрують переважно до секторів домашнього господарства і догляду, стикаючись із нестабільністю й ризиками експлуатації. Осо-

бливо критичними є прояви гендерного насильства й експлуатації, які частіше зачіпають жінок і дівчат, однак нерідко залишаються недооціненими для чоловіків і хлопців. Сегментація ринку праці у диджиталізованих містах свідчить про трансформацію гендерних режимів зайнятості: від традиційної фемінізації доглядової праці до гібридних форм платформізованої роботи. Попри видиму гнучкість і автономію, такі форми зайнятості залишають мігранток у зоні структурної вразливості, підсиленої алгоритмічним контролем і нерівним доступом до цифрових ресурсів, що вказує на нову хвилю гендеризованої експлуатації в умовах постіндустріального міста.

Урбаністичні та культурні практики, що впроваджуються містами, демонструють ефективність у вирішенні цих складних проблем. Такі проекти як Migratie Museum Migration стали просторами соціальної інтеграції, які забезпечують визнання міграційного досвіду через емпатію, партисипативність та цифрову інтерактивність. Ці ініціативи уособлюють сутність пізнього модерну – епохи, що вимагає переосмислення ідентичностей, політик і форм участі через призму цифрових і соціокультурних практик.

Література

1. Шкуров Є. В. Місто в процесах розбудови і соціальних змін у західній соціології другої половини ХХ століття. *Вісник НТУУ «КПІ». Політологія. Соціологія. Право*. 2024. № 4(64). С. 68–76. [https://doi.org/10.20535/2308-5053.2024.4\(64\).322698](https://doi.org/10.20535/2308-5053.2024.4(64).322698)
2. Засоба І., Хом'як А., Панченко Л., Коржов Г. The governance of global labor migration: Literature review. *Вісник НТУУ «КПІ». Політологія. Соціологія. Право*. 2020. № 3(47). С. 29–36.
3. Atamaniuk R., Klymenko I., Melnychuk L., Kravets I., Yarmak T. The impact of mass migration on the demographic situation and the labor market in Ukraine. *Multidisciplinary Reviews*. 2024. Т. 7. e2024196. <https://doi.org/10.31893/multirev.2024196>
4. Swedish International Development Cooperation Agency. *Migration and gender equality – what does the evidence tell us?* 2024. URL: https://cdn.sida.se/app/uploads/2024/11/01132452/62743-Brief-Migration-and-gender-equality_webb.pdf
5. Кутуєв П.В. Трансформації модерну: інституції, ідеї, ідеології: монографія. Херсон: Видавничий дім «Гельветика», 2016. 516 с.
6. McAuliffe M., Oucho L. A. *World Migration Report 2024*. Женева: International Organization for Migration, 2024. 386 с.
7. World Cities Culture Forum. *World Cities Culture Trends Report 2025*. 2025. 12 с. URL: <https://world-citiescultureforum.com/wp-content/uploads/2025/01/World-Cities-Culture-Trends-2025-Report.pdf>
8. Кабінет Міністрів України. Про затвердження плану заходів на 2024 і 2025 роки щодо реалізації Стратегії державної міграційної політики України на період до 2025 року: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 03 вересня 2024 р.

№837-р. *Офіційний вісник України*. 2024. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/837-2024-%D1%80#Text>

9. Єнін М., Кухта М., Приходько Т. Соціальні потреби та проблеми вимушених мігрантів з України на шляху до соціальної адаптації та інтеграції в суспільство-реципієнт (на прикладі ФРН). *Соціологія: теорія, методи, маркетинг*. 2024. № 3. С. 117–138.

10. Levytska O., Mulska O., Ivaniuk U., Vasylytsiv T., Lupak R. Modelling the conditions affecting population migration activity in the eastern european region: The case of Ukraine. *TEM Journal*. 2020. Т. 9. № 2. С. 507–514.

11. UNHCR. Regional intentions survey (5th & 6th round). *Operational Data Portal*. 2024. URL: <https://data.unhcr.org/es/dataviz/409>

12. Oakley A. Sex, Gender and Society. New York : Routledge, 1985. 112 с.

13. Andall J. Gendered mobilities and work in Europe: An introduction. *Journal of Ethnic and Migration Studies*. 2013. Vol. 39(4). P. 525–534.

14. Koh Y. та ін. *Young women in cities: Urbanization and gender-biased migration*. Journal of Development Economics. 2025. Vol. 172. 103378. <https://doi.org/10.1016/j.jdeveco.2024.103378>

15. Kanal M., Rottmann S. B. Everyday agency: Rethinking refugee women's agency in specific cultural contexts. *Frontiers in Psychology*. 2021. Vol. 12. 726729. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2021.726729>

16. Migratie Museum Migration. A migration museum. URL: <https://mmm.brussels/en/>

17. Buchholz M. Does urbanization increase inequality? Race, gender, and the urban wage premium. *Journal of Urban Affairs*. 2023. P. 1–19.

18. Шкуров Є., Єнін М., Коломієць Т., Лаундра К. Глобалізаційні процеси в сучасному місті. *Вісник НТУУ «КПІ». Політологія. Соціологія. Право*. 2021. № 3(51). С. 19–30. [https://doi.org/10.20535/2308-5053.2021.3\(51\).246412](https://doi.org/10.20535/2308-5053.2021.3(51).246412)

19. Hanson S., Pratt G. Gender, work and space. London, 2004. 278 с.

20. UN-Habitat, UN Women. Her City: A guide for cities to sustainably design urban spaces together with girls. 2021. 106 с.

21. Cities Alliance. Gender Equality Action Plan 2022–2023. 2022. 23 с. URL: <https://www.citiesalliance.org/sites/default/files/2021-12/GenderEqualityActionPlan2022-2023.pdf>

22. Кухта М. П. Соціальний потенціал людей старшого віку в сучасному українському суспільстві: дис. ... д-ра соціол. наук. Київ : Інститут соціології НАН України, 2019. 449 с.

23. Bacolod M. Skills, the gender wage gap, and cities. *Journal of Regional Science*. 2016. Vol. 56(5). P. 723–746.

24. Hurova I. V., Shkurov Y. V. Man in digitized urban socio-cultural space. *Anthropological Measurements of Philosophical Research*. 2023. № 24. С. 75–87. <https://doi.org/10.15802/ampr.v0i24.295321>

25. Buhr F. Using the city: migrant spatial integration as urban practice. *Journal of Ethnic and Migration Studies*. 2017. Vol. 44(2). P. 1–4.

26. Юськів Б. Глобалізація і трудова міграція в Європі. Київ, 2009. 476 с.

Анотація

Панченко Л. Ф., Кухта М. П., Пиголенко І. В. Гендерні та соціокультурні аспекти міграційних процесів у суспільстві диджиталізованого міста. – Стаття.

У статті проаналізовано гендерні та соціокультурні аспекти міграції в умовах диджиталізованого міста пізнього модерну. Дослідження виявляє, що цифровізація водночас розширює мобільність і поглиблює гендерну та вікову цифрову нерівність. Культурні практики міст-притулків трансформують модель інтеграції, зміщуючи її акцент з асиміляції на взаємодію, що ґрунтується на креативному обміні та визнанні ідентичностей. Ринок праці в «розумних» містах зміщується від традиційної доглядової роботи до нестабільної платформної зайнятості, що особливо вразливо позначається на становищі жінок-мігранток.

Ключові слова: місто, розумне місто, міграція, гендер, культура, трудова міграція, диджиталізація, ідентичність, соціокультурний простір, комунікація, електронне врядування, соціологічні дослідження.

Summary

Panchenko L. F., Kukhta M. P., Pyholenko I. V. Gender and Sociocultural Aspects of Migration Processes in the Society of the Digitized City. – Article.

The article analyzes the gender and sociocultural dimensions of migration within the context of the digitized city of late modernity. The study reveals that digitalization simultaneously expands mobility and deepens gendered and age-related digital inequalities. Cultural practices in sanctuary cities transform integration models by shifting the focus from assimilation to interaction based on creative exchange and the recognition of diverse identities. In Smart Cities, the labor market is shifting from traditional care work to precarious forms of platform-based employment, which disproportionately affect migrant women.

Key words: city, smart city, migration, gender, culture, labour migration, digitalisation, identity, socio-cultural space, communication, e-governance, sociological research.